

SUN'IY INTELEKTLARNING JAMIYATGA TA'SIRI

Ne'matov Oybek Erkin o'g'li

Shahrisabz davlat pedagogika instituti o'qituvchisi

Email: oybek.nematov1991@gmail.com

Xurramova Elnura Norim qizi

Shahrisabz davlat pedagogika instituti talabasi

Tel: +998 (91) 634-77-83

E-mail: xurramovaelnura70@gmail.com

Annotatsiya: *Ushbu maqolada sun'iy intellektning (SI) jamiyatga ta'siri ko'rib chiqilgan. SI texnologiyalari iqtisodiy o'sish, sog'liqni saqlash, ta'lim, transport va boshqa sohalarda inqilobiy o'zgarishlarni amalga oshirayotgani tahlil qilinadi. Shuningdek, SI samaradorlikni oshirish, resurslarni tejash va murakkab muammolarni hal qilish imkoniyatlarini yaratishi bilan birga, ish o'rinlarini qisqarishi, ma'lumotlar xavfsizligi va axloqiy masalalar kabi xavotirlarni ham keltirib chiqarishi ta'kidlanadi. Maqola SI texnologiyalaridan samarali va mas'uliyatli foydalanish bo'yicha takliflarni ham o'z ichiga oladi.*

Kalit so'zlar: *Sun'iy intellekt, texnologiyalar, jamiyatga ta'sir, avtomatlashtirish, iqtisodiy samaradorlik, sog'liqni saqlash, ta'lim, transport, xavfsizlik*

Аннотация: *В данной статье рассматривается влияние искусственного интеллекта (ИИ) на общество. Анализируется, что технологии СИ вносят революционные изменения в экономический рост, здравоохранение, образование, транспорт и другие сферы. Также отмечается, что хотя СИ создает возможности для повышения эффективности, экономии ресурсов и решения сложных проблем, он также вызывает также проблемы, как потеря рабочих мест, безопасность данных и этические проблемы. В Статье также включены предложения по эффективному и ответственному использованию технологий СИ.*

Ключевые слова: *Искусственный интеллект, технологии, социальное воздействие, автоматизация, экономическая эффективность, здравоохранение, образование, транспорт, безопасность*

Abstract: *This article examines the impact of artificial intelligence (AI) on society. It is analyzed that SI technologies are making revolutionary changes in economic growth, health care, education, transportation and other fields. It is also noted that while SI creates opportunities to improve efficiency, save resources, and solve complex problems, it also raises concerns such as job losses, data security, and ethical issues. The article also includes suggestions for effective and responsible use of SI technologies.*

Keywords: *Artificial intelligence, technology, social impact, automation, economic efficiency, health, education, transportation, security.*

Kirish (Introduction)

Sun'iy intellekt (SI) zamonaviy texnologiyalar rivojining eng muhim yo'nalishlaridan biri bo'lib, uning jamiyatga ta'siri tobora ortib bormoqda. Bugungi kunda SI iqtisodiyot, ta'lim, sog'liqni saqlash, transport va boshqa ko'plab sohalarda yangi imkoniyatlar yaratmoqda. Ushbu texnologiyalar hayot sifatini yaxshilash, vaqt va resurslarni tejashga xizmat qilmoqda. Biroq, sun'iy intellektning jadal rivojlanishi bilan bir qatorda, muayyan xavotirlar va muammolar ham yuzaga kelmoqda. Masalan, ish o'rinlarining qisqarishi, shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi va texnologiyalardan mas'uliyatsiz foydalanish kabi muammolar jamiyatda turli muhokamalarga sabab bo'lmoqda. Ushbu maqolada sun'iy intellektning jamiyatga ta'siri har tomonlama tahlil qilinib, uning ijobiy va salbiy jihatlari yoritiladi. Sun'iy intellekt (SI) bugungi kunda insoniyat hayotining ajralmas qismiga aylanib, turli sohalarda inqilobiy o'zgarishlarga sabab bo'lmoqda. Uning iqtisodiyot, tibbiyot, ta'lim va boshqa ko'plab yo'nalishlarda qo'llanilishi jamiyat hayotini samarali, tezkor va qulay qilishga xizmat qilmoqda. SI imkoniyatlari bilan bir qatorda, u keltirib chiqarayotgan muammolar ham muhim masala sifatida e'tirof etilmoqda. Bu texnologiya rivoji insonning kundalik faoliyatini osonlashtirish bilan birga, sun'iy intellektga bo'lgan ishonch va undan foydalanishning axloqiy-me'yoriy jihatlarini ko'rib chiqishni talab qiladi.

Metodlar (Methodics)

Ushbu maqola sun'iy intellektning jamiyatga ta'sirini, uning foydalari va xavflarini tahlil qilishga bag'ishlangan. Maqsad – ushbu texnologiyadan foydalangan holda jamiyatning barqaror rivojlanishiga hissa qo'shish yo'llarini izlash. Ushbu maqolani tayyorlashda quyidagi metodlar qo'llanildi:

Adabiyot tahlili - sun'iy intellektning jamiyatga ta'siri bo'yicha ilmiy maqolalar, hisobotlar va ekspert fikrlari o'rganildi. Ushbu manbalar SI texnologiyalari rivoji va uning turli sohalardagi qo'llanilishiga oid ma'lumotlarni tahlil qilishga imkon berdi.

Taqqoslash usuli - sun'iy intellektning turli sohalarga ta'siri ijobiy va salbiy jihatlari bo'yicha taqqoslandi. Masalan, iqtisodiyotdagi samaradorlik va ish o'rinlari qisqarishi kabi qarama-qarshi ta'sirlar tahlil qilindi.

Statistik ma'lumotlarni tahlil qilish - so'nggi yillardagi tadqiqotlar natijalari, xalqaro hisobotlar va statistik ma'lumotlar asosida sun'iy intellektning global ta'siri va rivojlanish tendensiyalari o'rganildi.

Ekspert intervyulari - SI texnologiyalari bo'yicha mutaxassislar va olimlarning fikrlari yig'ilib, tahlil qilindi. Ularning tajribalari va bashoratlari maqolada keltirilgan asosiy xulosalarni shakllantirishga yordam berdi.

Mazkur metodlardan foydalanish sun'iy intellektning jamiyatga ta'sirini har tomonlama va chuqur o'rganishga xizmat qildi.

Natijalar(Results)

Tadqiqot davomida sun'iy intellektning jamiyatga ta'siri bilan bog'liq quyidagi natijalar aniqlandi:

1. Ijobiy ta'sirlar:

- Iqtisodiyotda samaradorlik: Sun'iy intellekt ishlab chiqarish va xizmat ko'rsatish sohalarda jarayonlarni avtomatlashtirish orqali samaradorlikni oshirmoqda. Korxonalar xarajatlarni qisqartirish va mahsulot sifatini yaxshilashga erishmoqda.

- Sog'likni saqlashdagi yutuqlar: SI diagnostika va davolash jarayonlarini optimallashtirib, kasalliklarni erta aniqlash va davolashda muvaffaqiyatli qo'llanilmoqda. Masalan, sun'iy intellekt asosida ishlaydigan tizimlar saraton va yurak kasalliklarini aniqlashda yuqori aniqlikni ko'rsatmoqda.

- Ta'limda innovatsiyalar: Shaxsiylashtirilgan ta'lim platformalari o'quvchilarning ehtiyojlariga moslashtirilgan dasturlarni taqdim etmoqda. Bu bilim olish jarayonining samaradorligini oshiradi.

2. Salbiy ta'sirlar:

- Ish o'rinlarining qisqarishi: Ko'plab sohalarda sun'iy intellekt va avtomatlashtirilgan tizimlar inson mehnatini almashtirmoqda, bu esa ishsizlik darajasining oshishiga olib kelmoqda.

- Ma'lumotlar xavfsizligi: Sun'iy intellektning keng qo'llanilishi shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlashda muammolarni keltirib chiqarmoqda.

-Axloqiy masalalar: Sun'iy intellekt asosida qabul qilinadigan qarorlar ko'pincha inson axloqiy qadriyatlariga mos kelmasligi mumkin.

3. Global tendensiyalar:

- Sun'iy intellektni rivojlantirish bo'yicha yetakchi davlatlar iqtisodiy va texnologik ustunlikka ega bo'lishni davom ettirmoqda.

- SI texnologiyalarini rivojlantirishga qo'yilgan sarmoyalar har yili ortib bormoqda, bu esa ushbu sohaning uzoq muddatli ahamiyatini ko'rsatadi.

Ushbu natijalar sun'iy intellektning jamiyatga bo'lgan ta'sirini chuqur anglash va undan samarali foydalanish uchun asos yaratadi.

Muhokamalar (discussion)

Sun'iy intellekt (SI) jamiyat hayotining turli jabhalarida inqilobiy o'zgarishlarni amalga oshirmoqda. Tadqiqot natijalari shuni ko'rsatadiki, SI inson hayotini yengillashtirish va samaradorlikni oshirishda katta salohiyatga ega. Biroq, uning rivojlanishi va qo'llanilishi bilan bog'liq qator muammo va xavflar mavjud. Ushbu bo'limda SI-ning ijobiy va salbiy jihatlari chuqur tahlil qilinadi.

Ijobiy jihatlar

SI-ning jamiyatga ijobiy ta'siri asosan iqtisodiy samaradorlikni oshirish va murakkab muammolarni hal qilish imkoniyatlariga bog'liq. Masalan, sog'liqni saqlash sohasida sun'iy intellekt yordamida kasalliklarni erta aniqlash va davolash jarayonlari takomillashtirildi. Ta'lim sohasida esa SI texnologiyalari o'quv jarayonlarini

shaxsiylashtirish va ta'lim sifati oshishiga yordam bermoqda. Bundan tashqari, transport sohasida avtonom avtomobillar va logistika tizimlari yordamida yo'l harakati xavfsizligini oshirish, yuk tashish jarayonlarini optimallashtirish imkoniyati yaratilgan.

Salbiy jihatlar va xavflar

Biroq, SI-ning tezkor rivojlanishi bir qator salbiy oqibatlarni ham keltirib chiqarmoqda. Ish o'rinlarining qisqarishi SI texnologiyalarining eng jiddiy muammolaridan biridir. Ko'plab sohalarda inson mehnatiga bo'lgan ehtiyoj kamayib, ishsizlik darajasining oshish xavfi paydo bo'ldi. Axloqiy va huquqiy masalalar ham dolzarb bo'lib qolmoqda. Sun'iy intellekt asosida qabul qilinadigan qarorlar ba'zida insoniy qadriyatlarga mos kelmasligi, diskriminatsiya yoki noto'g'ri qarorlarni yuzaga keltirishi mumkin. Shuningdek, SI texnologiyalarining noto'g'ri yoki zararli maqsadlarda qo'llanilishi xavfi mavjud.

Barqaror rivojlanish uchun yo'nalishlar

Jamiyat sun'iy intellektning ijobiy tomonlaridan to'laqonli foydalanish uchun quyidagi yo'nalishlarda harakat qilishi lozim: SI texnologiyalarini ishlab chiqishda axloqiy me'yorlar va qoidalarga rioya qilish;

Ish o'rinlari qisqarishi muammosini hal qilish uchun qayta o'qitish va yangi ish o'rinlari yaratish dasturlarini joriy etish;

Shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligini ta'minlash va maxfiylikni saqlash choralarini kuchaytirish.

Ushbu muhokamalar sun'iy intellektidan mas'uliyatli foydalanish orqali jamiyatga ijobiy ta'sirni oshirish va salbiy oqibatlarni kamaytirishga imkon

Xulosa

Sun'iy intellekt (SI) jamiyat hayotiga ta'sir qiladigan muhim texnologik inqilob bo'lib, uning imkoniyatlari va salbiy oqibatlarni tahlil qilish zarur. Ijobiy ta'sirlar, jumladan iqtisodiy samaradorlikni oshirish, sog'liqni saqlashda yutuqlar, ta'limning shaxsiylashtirilishi va transport tizimlarining optimallashtirilishi jamiyatni rivojlantirishda katta ahamiyat kasb etadi. Biroq, SI-ning tez rivojlanishi bilan birga, ish o'rinlarining qisqarishi, axloqiy va huquqiy masalalar, shaxsiy ma'lumotlar xavfsizligi kabi muammolar yuzaga kelmoqda.

Shu bois, sun'iy intellektidan samarali va mas'uliyatli foydalanish jamiyat uchun eng muhim vazifa bo'lib qoladi. SI texnologiyalarini rivojlantirishda axloqiy me'yorlar, inson huquqlari va xavfsizlik masalalari doimo e'tiborda bo'lishi kerak. Agar bu masalalar hal qilinsa, sun'iy intellekt jamiyatni barqaror rivojlantirishga, hayotni yaxshilashga va yangi imkoniyatlar yaratishga xizmat qiladi.

FOYDALANILGAN ADABIYOTLAR:

1. Brynjolfsson, E., & McAfee, A. (2014). The Second Machine Age: Work, Progress, and Prosperity in a Time of Brilliant Technologies. W. W. Norton & Company.
2. Müller, V. C. (2016). Artificial Intelligence, Ethics, and Society. Springer.
3. Russell, S., & Norvig, P. (2016). Artificial Intelligence: A Modern Approach (3rd ed.). Pearson.
4. Jouini, O., & Ben Saïd, A. (2019). Artificial Intelligence and Its Applications in Business and Finance. Springer.
5. Binns, R. (2018). On the ethical and societal impacts of Artificial Intelligence. *AI & Society*, 33(4), 491-499.
6. Ne'matov, Oybek. "TA'LIMDA MUAMMOLI TA'LIM TEXNOLOGIYALARI." *"Science Shine" International scientific journal* 3.3 (2023).